

"מגורים הולמים" למהגרי עבודה בענף החקלאות והסיעוד לפני התפרצות מגפת הקורונה ואחריה

יהל קורלנדר ועידית צימרמן

תקציר

חוק עובדים זרים תשנ"א-1991 קובע שורה של תנאים להעסקת מהגרי עבודה, וביניהם את חובת המעסיק לספק מגורים הולמים לעובד. מחקר זה מבקש לבחון באופן השוואתי את אסדרת תנאי המגורים של מהגרי העבודה לחקלאות ולסיעוד בישראל לפני התפרצות מגפת הקורונה ואחריה. התבוננות משווה בצעדי המדיניות שננקטו (אפריל-דצמבר 2020) ובנתונים אמפיריים מהמעסיקים בסוגיית המגורים מאפשרת הצצה להנחות הבסיס על מהגרי עבודה בישראל ככלל. לטענתנו, השוואה בין שני הענפים, בעלי מאפיינים שונים בתכלית, מחדדת את ההיגיון של האסדרה המדינית שלהם ומבליטה את המכנה המשותף שביסוד משטר ההגירה הישראלי. אנו סבורות כי הכשלים המובנים הקיימים באסדרת המגורים של שני מגזרים אלו בשגרה החריפו בתקופת הקורונה, עד לכדי סחר בבני אדם. נבקש להצביע עליהם ולהעמיד תשתית ראשונה לשינוי מבני בהסדרים.

מילות מפתח: מהגרי עבודה; סיעוד; חקלאות; מגורים, קורונה; סחר בבני אדם

עובדי סיעוד מהפיליפינים בישראל בתקופת מגפת הקורונה: העצמת ההון החברתי הקהילתי באמצעות פייסבוק

דבי בביס וגליה צבר

מגפת הקורונה הציבה אתגרים מגוונים לאוכלוסיות שונות והאיצה את התפתחותן של פרקטיקות דיגיטליות חדשות כאמצעי להתמודדות עימם. דרכי ההתמודדות נשאו אופי שונה בהתאם לאוכלוסייה, וגם השימוש ברשתות חברתיות של אזרחים ולא אזרחים, ובכלל זה מהגרי עבודה ומבקשי מקלט ברחבי העולם, נשא אופי ייחודי בכל קבוצה. מחקר זה בוחן כיצד השתמשה קהילת מהגרי העבודה מהפיליפינים בישראל בפרקטיקות דיגיטליות, בעיקר בפייסבוק, להרחבת ההון החברתי שלה על מנת להתמודד עם האתגרים הייחודיים שעמדו בפני חברי הקהילה במהלך המגפה. המחקר התבצע בשילוב שיטות מחקר איכותניות, שכללו איסוף נתונים באמצעות אתנוגרפיה דיגיטלית בפייסבוק וראיונות עומק. הממצאים מלמדים כי האתגרים הייחודיים של מהגרי העבודה מהפיליפינים היו: אובדן מקום עבודה ללא תמיכה ממשלתית; אובדן יום החופש והיכולת להיפגש עם חברי הקהילה; גישה מוגבלת למידע רלוונטי לישראל על המגפה; אובדן אפשרי של ויזת העבודה לאחר לידה של תינוק בשל מגבלות הטסתו לפיליפינים. על מנת להתמודד עם האתגרים האלה, הקהילה הפיליפינית השתמשה בפייסבוק כדי (1) לנהל קמפיינים פילנתרופיים למתן סיוע לנזקקים; (2) לארגן אירועים קהילתיים דיגיטליים להפגת הבדידות; (3) לספק מידע על מצב הקורונה בישראל בכלל, ובקהילה הפיליפינית בפרט; ולבסוף, (4) להפיק מבצע קהילתי להחזרת תינוקות לפיליפינים כדי לקיים את הנהלים הנוגעים למהגרות עבודה שילדו. תוצאות המחקר מלמדות כי הקהילה הפיליפינית בישראל השכילה לטפח הון חברתי קהילתי מקוון באמצעות פלטפורמת הרשתות החברתיות, וכך הצליחה לשמור על מגבלות הסגר והבידוד החברתי ולהתמודד ביעילות עם אתגרי הקורונה.

מילות מפתח: מגפת הקורונה; הון חברתי; מהגרי עבודה; פיליפינים; ישראל

יוזמות סיוע אזרחיות למבקשי מקלט בתקופת הקורונה כנגד מדיניות ממשלתית מדירה

מעין רביד

תקציר

מאמר זה עוסק בקשיי ההתמודדות של קהילת מבקשי המקלט מסודאן ומאיתריאה בישראל עם משבר הקורונה וביוזמות אזרחיות שסייעו לקהילה בתקופת המשבר. המאמר מבוסס על ההנחה שמבקשי מקלט מאפריקה חווים בישראל הדרה והגזעה מערכתיות וממושכות. הדרה ממוסדת הולידה נזקים ממושכים ומצטברים בקרב אוכלוסייה זו, ואלה הוחרפו בתקופת מגפת הקורונה. המאמר מתאר שיחי סיוע שהתפתחו בחברה האזרחית בישראל כלפי מבקשי מקלט מאפריקה ומציג מידע אמפירי חדש על אודות יוזמות סיוע אזרחיות שפעלו בתקופת המגפה ותובנות על עשייה אזרחית בתקופת משבר. הוא מתמקד ביוזמות סיוע מקומיות ששילבו מבקשי מקלט בפועלן ומדגיש את צמיחתן במהלך המשבר ואת שיח האכפתיות המלווה אותן. המאמר טוען שביוזמות סיוע מקומיות המבוססות על שיח שוויוני של דאגה ואכפתיות טמון פוטנציאל רב להתגברות על הדרה מדינתית ואי-שוויון בעשייה חברתית.

מילות מפתח: מבקשי מקלט, חברה אזרחית, סיוע הומניטרי, מקומיות, דאגה, אכפתיות

עמדות הציבור הישראלי כלפי מהגרי עבודה ומבקשי מקלט בתקופת הקורונה

קארין אמית וסבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין

תקציר

מחקר זה בחן את עמדותיו של הציבור הישראלי כלפי מהגרי עבודה ומבקשי מקלט בעיצומה של מגפת הקורונה, מגפה שלווה במשבר כלכלי חמור. האיום שחש הציבור הישראלי מפני מהגרי עבודה ומבקשי מקלט שבסיסו כלכלי, חברתי ולאומי נבחן בו לצד האיום הבריאותי מפניהם בתקופה מאתגרת זו. נוסף על כך בחן המחקר את נכונות הציבור הישראלי לתת למהגרים אלו זכויות בתחום הבריאות ואת הגורמים המנבאים נכונות זו. המחקר התבסס על נתוני סקר מקוון שנערך בחודשים אפריל-מאי 2020 (הגל הראשון של מגפת הקורונה) למדגם מייצג של האוכלוסייה הישראלית הבוגרת בישראל שכלל 624 משתתפים (504 מהחברה היהודית ו-120 מהחברה הערבית). מן הסקר עלה כי בניגוד להשערת המחקר הראשונה, הציבור הישראלי חש מאיום ממהגרי העבודה וממבקשי המקלט מבחינה חברתית יותר מאשר מבחינה בריאותית או כלכלית. בהתאם להשערת המחקר השנייה, נמצא כי כלל הציבור הישראלי חש מאיום מבחינה כלכלית, חברתית, בריאותית ולאומית מפני מבקשי מקלט יותר מאשר מפני מהגרי עבודה. עוד נמצא כי בהתאם להשערת המחקר השלישית, נמצא הבדל בין תמיכה במתן זכויות בריאות למבקשי מקלט ובין תמיכה במתן זכויות אלה למהגרי עבודה. הציבור הישראלי דווקא נוטה להעניק זכויות בריאות למהגרי עבודה יותר מאשר למבקשי מקלט, וזאת מאחר שהוא אינו תופס את האחרונים כפליטים הזקוקים להגנה. המודל הרב-משתני הראה כי לתפיסות האיום הכלכלי משקל רב בניבוי נכונות הציבור לתת זכויות בתחום הבריאות למהגרי עבודה ולמבקשי מקלט. עם זאת, רק ביחס למהגרי עבודה נמצא כי גם האיום הבריאותי משפיע על נכונות זו.

מילות מפתח: עמדות כלפי מהגרים; מבקשי מקלט; מהגרי עבודה; תחושות איום

מבקשי מקלט בישראל בתקופת הקורונה: מאפיינים, צרכים ומנגנוני סיוע

נלי כפיר

דנה יופה

נעמה הכט

תקציר

מבקשי המקלט בישראל נפגעו קשות ממשבר הקורונה, וזאת בשל אובדן מקורות הפרנסה של רבים מהם וריבוי המשפחות עם ילדים שבקרבתם. תקופת הסגרים במשק הנחיתה עליהם מכה כלכלית והובילה אותם למצב של אי-ביטחון תזונתי, לאובדן היכולת לשלם שכר דירה ולקשיים מועצמים בכל תחומי החיים. בתגובה למשבר השתתף המרכז להגירה בינלאומית ולקליטה (CIMI) בפרויקט סיוע כלכלי למבקשי המקלט, והקשר שיצרה עם האוכלוסייה בתקופת הסיוע אפשר לה לחקור ולמפות בשיטתיות את מצבה בעת המשבר.

מאמר זה מציג ממצאים מסקר טלפוני שנערך בחודשים נובמבר–דצמבר 2020 ודגם 214 מבקשי מקלט מתוך מקבלי העזרה הכספית. ממצאי הסקר פורשים את הצרכים הדחופים ביותר של האוכלוסייה הנזקקת ביותר במשבר, ואת מקורות המידע והעזרה שלה. נוסף על כך הממצאים מראים את האופן שמאפיינים דמוגרפיים (מגדר, נוכחות של ילדים וארץ לאום) משפיעים על אופי הצרכים ועל תוכנם, וכן על מקורות העזרה. אמנם בעת כתיבת שורות אלו כבר חזרו חלק ממבקשי המקלט למקומות העבודה שלהם עם החזרה ההדרגתית לשגרה, אך האתגרים והבעיות שמציג המחקר ושהועצמו בעת מגפת הקורונה הקשו את מציאות חייהם בישראל גם קודם לכן. מן המאמר עולה כי דווקא כעת נדרש תכנון מענים שיסייעו לבנות את חוסנה של אוכלוסיית מבקשי המקלט נוכח המשבר המתמשך של קיומה כאן.

מילות מפתח: משבר הקורונה, מבקשי מקלט, תגובה למשבר, צרכים דחופים, מנגנוני עזרה ומקורות מידע